

ĐỔI MỚI TƯ DUY XÂY DỰNG PHÁP LUẬT ĐỂ TIẾP TỤC HOÀN THIỆN THỂ CHẾ THÚC ĐẨY KHU VỰC KINH TẾ TƯ NHÂN ĐỔI MỚI SÁNG TẠO VÀ PHÁT TRIỂN

■ TS. NGUYỄN VĂN CƯỜNG* & VŨ MINH HIỂN**

Đặt vấn đề

Kinh tế tư nhân là một bộ phận quan trọng trong nền kinh tế Việt Nam, đóng góp đáng kể vào tổng sản phẩm quốc nội (GDP), tạo việc làm và phát triển xã hội. Trong những năm qua, Đảng và Nhà nước đã có nhiều chủ trương, chính sách quan trọng để thúc đẩy khu vực kinh tế tư nhân phát triển. Tuy nhiên, khu vực này vẫn đối mặt với nhiều thách thức từ nhận thức đến môi trường pháp lý, sự bất bình đẳng trong tiếp cận nguồn lực và cơ hội phát triển, hạn chế về năng lực cạnh tranh. Để phát huy tiềm năng của kinh tế tư nhân, việc đổi mới tư duy xây dựng pháp luật, hoàn thiện thể chế là yêu cầu cấp thiết nhằm tạo ra môi trường kinh doanh thuận lợi nhất cho khu vực tư nhân phát triển bền vững, góp phần xứng đáng vào sự vươn mình của dân tộc trong kỷ nguyên mới.

1. Chủ trương phát triển kinh tế tư nhân ở Việt Nam

Kể từ khi tiến hành đường lối đổi mới, Đảng và Nhà nước luôn quan tâm và coi

trọng việc thúc đẩy sự phát triển của kinh tế tư nhân. Trên cơ sở đó, khu vực kinh tế tư nhân của Việt Nam đã phát triển nhanh chóng và ngày càng trở thành một bộ phận quan trọng của nền kinh tế quốc dân.

Tại Hội nghị Trung ương 5 khóa XII (năm 2017), Đảng đã ban hành Nghị quyết số 10-NQ/TW ngày 03/6/2017 về phát triển kinh tế tư nhân trở thành một động lực quan trọng của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, trong đó, Nghị quyết đã xác định rõ phát triển kinh tế tư nhân là một phương sách quan trọng để giải phóng sức sản xuất, huy động, phân bổ và sử dụng có hiệu quả các nguồn lực phát triển; kinh tế tư nhân được phát triển ở tất cả các ngành, lĩnh vực mà pháp luật không cấm. Xóa bỏ mọi rào cản, định kiến, tạo mọi điều kiện thuận lợi để phát triển kinh tế tư nhân lành mạnh và đúng định hướng. Phát huy mặt tích cực có lợi cho đất nước của kinh tế tư nhân, đồng thời, tăng cường kiểm tra, thanh tra, giám sát, kiểm soát, thực hiện công khai, minh bạch, ngăn

* Viện trưởng Viện Chiến lược và Khoa học pháp lý, Bộ Tư pháp

** Lớp 4635, Trường Đại học Luật Hà Nội

chặn, hạn chế mặt tiêu cực, nhất là phòng, chống mọi biểu hiện của “chủ nghĩa tư bản thân hữu”, quan hệ “lợi ích nhóm”, thao túng chính sách, cạnh tranh không lành mạnh để trục lợi bất chính. Khuyến khích hình thành các tập đoàn kinh tế tư nhân đa sở hữu ... có đủ khả năng tham gia mạng sản xuất và chuỗi giá trị khu vực, toàn cầu.

Tinh thần đó tiếp tục được khẳng định trong Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng (năm 2021). Ngày 10/10/2023, Bộ Chính trị đã ban hành Nghị quyết số 41-NQ/TW về phát huy vai trò của đội ngũ doanh nhân trong tình hình mới, trong đó, Nghị quyết đã khẳng định, đội ngũ doanh nhân là “một trong những lực lượng nòng cốt góp phần đẩy mạnh sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế; xây dựng và phát triển nền kinh tế độc lập, tự chủ, bảo đảm quốc phòng, an ninh”. Phát triển đội ngũ doanh nhân lớn mạnh về số lượng, chất lượng, cơ cấu hợp lý, có tầm nhìn, trí tuệ, đạo đức, tinh thần kinh doanh, làm giàu chính đáng, năng động, sáng tạo, năng lực quản trị tiên tiến, tuân thủ pháp luật, có đạo đức, văn hóa kinh doanh mang bản sắc dân tộc; có trách nhiệm xã hội, ý thức bảo vệ môi trường, đóng góp xứng đáng cho các mục tiêu phát triển đất nước. Phần đầu ngày càng có nhiều doanh nghiệp đạt tầm khu vực, một số doanh nghiệp đạt tầm thế giới; một số doanh nghiệp lớn có vai trò dẫn dắt trong các ngành, lĩnh vực then

chốt; một số doanh nghiệp có vị thế, vai trò quan trọng trong chuỗi cung ứng, chuỗi giá trị toàn cầu, làm chủ một số chuỗi giá trị công nghiệp, nông nghiệp, có năng lực cạnh tranh quốc tế trong các ngành công nghiệp nền tảng, ưu tiên, mũi nhọn.

Trên cơ sở những định hướng, chủ trương đó, Việt Nam đã quan tâm hoàn thiện các quy định về sở hữu, hợp đồng, tự do kinh doanh, cạnh tranh, bảo vệ người tiêu dùng, bảo vệ môi trường, giải quyết tranh chấp để khu vực kinh tế tư nhân phát triển, thể hiện trong các quy định của Bộ luật Dân sự năm 2015, Luật Thương mại năm 2005, Luật Hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ và vừa năm 2017, Luật Cạnh tranh năm 2018, Luật Doanh nghiệp năm 2020 và Luật Đầu tư năm 2020...

Trên thực tế, vai trò của khu vực kinh tế tư nhân trong nền kinh tế không ngừng được nâng cao, trở thành một trong những lực lượng nòng cốt thúc đẩy công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, là nền tảng quan trọng cho phát triển chất lượng cao và là lực lượng quan trọng để xây dựng đất nước, góp phần thiết thực vào việc hiện thực hóa mục tiêu đưa đất nước phát triển giàu mạnh, phồn vinh, hạnh phúc.

Theo các nghiên cứu được công bố gần đây, kinh tế tư nhân Việt Nam hiện có khoảng gần 900 nghìn doanh nghiệp hoạt động, đóng góp gần 45% GDP, khoảng 1/3 thu ngân sách Nhà nước (NSNN), hơn 40% vốn đầu tư thực hiện toàn xã hội, tạo công

ăn việc làm cho 85% lực lượng lao động; chiếm 35% tổng kim ngạch nhập khẩu và 25% tổng kim ngạch xuất khẩu. Thu NSNN từ sản xuất, kinh doanh của khu vực kinh tế tư nhân tăng hơn 15%/năm, cao gấp hai lần khu vực kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài, trong khi nộp NSNN từ sản xuất, kinh doanh của khu vực doanh nghiệp nhà nước đang có xu hướng giảm. Khu vực kinh tế tư nhân đóng góp lớn nhất vào đầu tư và tăng trưởng GDP của Việt Nam, gấp đôi khu vực đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI), gấp rưỡi khu vực kinh tế nhà nước. Khu vực kinh tế tư nhân cũng tạo ra khoảng 45 triệu việc làm. Việt Nam ngày càng có nhiều tập đoàn lớn thuộc khu vực kinh tế tư nhân tham gia đầu tư vào các công trình hạ tầng quy mô lớn, những dự án sân bay, cảng biển, đường cao tốc hoặc những lĩnh vực khó như hạ tầng năng lượng, sản xuất ô tô, điện thoại thông minh. Một số doanh nghiệp tư nhân có tiềm lực đã đóng vai trò trụ cột, góp sức gánh vác những trọng trách lớn, đồng thời, tạo “đòn bẩy” để đưa kinh tế nhanh chóng phục hồi, bứt phá sau đại dịch Covid-19 và đang từng bước kinh doanh đa ngành để trở thành những doanh nghiệp quan trọng trong nền kinh tế. Doanh nghiệp tư nhân Việt Nam chiếm lĩnh trong hầu hết các lĩnh vực trọng yếu của nền kinh tế, như công nghiệp chế biến, chế tạo, xây

dựng, sản xuất và lắp ráp ô tô, vận tải, hàng không, tài chính - ngân hàng, bất động sản, công nghệ thông tin, nông nghiệp... Khu vực kinh tế tư nhân đã có những thương hiệu mạnh, những doanh nghiệp tư nhân có quy mô lớn cả về vốn và công nghệ cao, góp phần quan trọng phát triển kinh tế - xã hội của đất nước như các tập đoàn: Vingroup, Sun Group, Trường Hải Thaco, Hòa Phát, Masan, FPT, Vinamilk, BRG, T&T Group, Vietjet, TH... Trong đó, có những thương hiệu không những được ghi nhận ở thị trường trong nước mà ở cả thị trường khu vực và quốc tế¹.

2. Một số vướng mắc, bất cập về thể chế trong phát triển kinh tế tư nhân ở Việt Nam

Bên cạnh những kết quả đạt được, thực tiễn phát triển kinh tế tư nhân còn cho thấy, hiệu quả hoạt động của khu vực kinh tế tư nhân trong nước còn hạn chế nhiều mặt. Trình độ công nghệ, quản trị, năng lực tài chính, chất lượng sản phẩm và sức cạnh tranh của một số doanh nghiệp còn thấp, cơ cấu ngành, nghề bất hợp lý, thiếu liên kết với nhau và với các thành phần kinh tế khác. Khu vực kinh tế tư nhân dù lớn về số lượng nhưng chất lượng hạn chế. Xét về khía cạnh phát triển bền vững, còn khá nhiều vấn đề đặt ra liên quan đến trách nhiệm xã hội và môi trường. Sau đại dịch

1. Lê Thị Thu Hương và PGS.TS. Phạm Thị Thanh Bình, “*Kinh tế tư nhân: Động lực phát triển của ASEAN và bài học đối với Việt Nam*”, Tạp chí Ngân hàng online ngày 15/11/2024.

Covid-19, phần lớn các doanh nghiệp tư nhân Việt Nam đều gặp nhiều khó khăn khiến tốc độ tăng trưởng bị chững lại². Đặc biệt, môi trường thể chế chi phối tổ chức và hoạt động của các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân còn không ít vướng mắc, bất cập mà một số chuyên gia đã chỉ ra³ như: (i) nhận thức của hệ thống chính trị đối với kinh tế tư nhân mặc dù có sự thay đổi, song vẫn còn có sự phân biệt đối xử, chưa thực sự tin tưởng, nhất là một bộ phận không nhỏ cán bộ, công chức, thậm chí là người dân đối với khu vực kinh tế tư nhân; (ii) một số quy định pháp luật chưa thực sự tạo thuận lợi cho hoạt động kinh doanh của các chủ thể thuộc khu vực kinh tế tư nhân; (iii) chính sách cạnh tranh chưa hiệu quả, còn có sự không bình đẳng trong tiếp cận nguồn lực giữa các thành phần kinh tế, sự khác biệt trong quá trình thực thi chính sách; (iv) chính sách bảo vệ sản xuất trong nước, chống buôn lậu và gian lận thương mại chưa thực sự phù hợp; (v) chưa có nhiều cơ chế, chính sách khuyến khích các doanh nghiệp thuộc khu vực tư nhân đổi mới sáng tạo, tạo ra sản phẩm cạnh tranh trên thị trường quốc tế; (vi) cải cách hành chính chưa đạt mục tiêu 03 giảm

(giảm thời gian, giảm chi phí, giảm giấy tờ). Thủ tục còn rườm rà, trùng lặp, chồng chéo ở nhiều khâu. Hoạt động hỗ trợ còn dàn trải, đôi khi không đúng mục đích, đối tượng, hiệu quả thấp. Chi phí “tuần thủ” và chi phí kinh doanh ở hầu hết các giai đoạn của Việt Nam vẫn thuộc nhóm nước có chi phí kinh doanh cao; (vii) thể chế cho một số ngành, lĩnh vực kinh doanh mới phát sinh từ việc ứng dụng công nghệ của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư (trí tuệ nhân tạo, chuỗi khối, dữ liệu lớn...) chậm được xây dựng và hoàn thiện.

Trong thời gian gần đây, Lãnh đạo Đảng và Nhà nước đã có nhiều chỉ đạo quan trọng về việc tháo gỡ “điểm nghẽn” thể chế trong phát triển, trong đó có việc tháo gỡ các “điểm nghẽn” về thể chế để thúc đẩy phát triển kinh tế. Tại buổi làm việc với Ban Cán sự đảng Bộ Tư pháp ngày 07/11/2024, Tổng Bí thư Tô Lâm đã chỉ đạo phải “đổi mới tư duy xây dựng pháp luật theo hướng vừa bảo đảm yêu cầu quản lý nhà nước, vừa khuyến khích sáng tạo, giải phóng toàn bộ sức sản xuất, khơi thông mọi nguồn lực để phát triển, dứt khoát từ bỏ tư duy “không quản được thì cấm”⁴. Ngày 17/3/2025, Tổng Bí thư Tô Lâm đã có bài viết rất sâu

2. Lê Thị Thu Hương và PGS.TS. Phạm Thị Thanh Bình, *tlđđ*.

3. PGS.TS. Nguyễn Văn Thành & PGS.TS. Trần Kim Chung, “*Một số vấn đề lý luận - Thực tiễn về phát triển kinh tế tư nhân ở Việt Nam*”, Tạp chí Cộng sản điện tử ngày 18/4/2023.

4. Thông báo số 108-TB/VPTW ngày 18/11/2024 của Văn phòng Trung ương Thông báo Kết luận của đồng chí Tổng Bí thư Tô Lâm tại buổi làm việc với Ban Cán sự Đảng Bộ Tư pháp (Thông báo số 108-TB/VPTW), <https://vnlaw.moj.gov.vn/ket-luan-cua-dong-chi-tong-bi-thu-to-lam-tai-buoi-lam-viec-voi-ban-can-su-dang-bo-tu-phap-107-i2.htm>, truy cập ngày 15/01/2025.

sắc về chủ đề “Phát triển kinh tế tư nhân - đòn bẩy cho một Việt Nam thịnh vượng”, trong đó nhấn mạnh cần định hướng quan điểm và nhận thức trong cả hệ thống chính trị về vai trò của kinh tế tư nhân như là động lực tăng trưởng quan trọng hàng đầu của đất nước, cùng 07 nhóm giải pháp trọng tâm mang tầm chiến lược cần được thực hiện ngay trong thời gian tới.

Vì vậy, để phát huy hơn nữa vai trò của khu vực kinh tế tư nhân, với tư cách là “động lực quan trọng nhất để thúc đẩy tăng trưởng quốc gia”, thực hiện đúng tinh thần chỉ đạo của đồng chí Tổng Bí thư và các đồng chí Lãnh đạo Đảng và Nhà nước, đã đến lúc cần đổi mới tư duy xây dựng pháp luật để tiếp tục hoàn thiện pháp luật nhằm tối ưu hóa hơn nữa môi trường thể chế phát triển kinh tế tư nhân, biến các chủ trương, đường lối của Đảng thành các quy định pháp luật cụ thể, qua đó, vừa củng cố thành quả của quá trình 40 năm đổi mới cải cách, củng cố thêm niềm tin của khu vực kinh tế tư nhân trong hệ thống pháp luật, các cơ quan công quyền, thúc đẩy mọi doanh nghiệp và doanh nhân thuộc khu vực kinh tế tư nhân tham gia một cách trách nhiệm vào sự nghiệp phát triển chung của đất nước trong kỷ nguyên mới.

3. Đề xuất giải pháp đổi mới tư duy trong xây dựng, hoàn thiện thể chế, pháp luật thúc đẩy khu vực kinh tế tư nhân phát triển

Thứ nhất, cần tiến hành rà soát kỹ

lượng các vấn đề mà kinh tế tư nhân đang phải đối mặt, tổng hợp và phân loại các văn bản chính sách liên quan, tiến hành khảo sát thực tế tại địa phương, tổ chức nhiều hội thảo để lắng nghe ý kiến từ đại diện các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân, các chuyên gia và nhà khoa học.

Cần xác định đúng vai trò của Nhà nước trong nền kinh tế, các bộ, ngành trung ương cần tập trung nguồn lực làm tốt nhiệm vụ trọng tâm, xuyên suốt và quan trọng hàng đầu là hoạch định chiến lược, chính sách, xây dựng pháp luật thay cho các hoạt động mang tính tác nghiệp, Chính phủ, các bộ, ngành phụ trách lĩnh vực kinh tế và Ủy ban nhân dân cấp tỉnh cần đưa công tác thúc đẩy phát triển kinh tế tư nhân thành một trong những nhiệm vụ trọng tâm trong kế hoạch công tác hàng năm, nhất là trong kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội hàng năm, xác định rõ đầu mối phối hợp giải quyết những vấn đề phát sinh trong phát triển kinh tế tư nhân. Chính phủ và Ủy ban nhân dân cấp tỉnh cần có kế hoạch cụ thể xây dựng đội ngũ doanh nhân có tinh thần yêu nước cao, trách nhiệm xã hội lớn, tuân thủ pháp luật và đạo đức kinh doanh, ý thức rõ sứ mệnh vinh quang, tận tụy kinh doanh và đi đầu trong sự nghiệp phát triển kinh tế - xã hội đất nước. Coi các vấn đề mà kinh tế tư nhân đang gặp phải chính là vấn đề cần ưu tiên giải quyết theo thẩm quyền trong kế hoạch công tác hàng năm của Chính phủ, bộ, ngành và chính quyền địa phương.

Bên cạnh đó, các cơ quan truyền thông cần tăng cường tuyên truyền về khu vực kinh tế tư nhân, doanh nghiệp và doanh nhân thuộc khu vực kinh tế tư nhân có thành tích xuất sắc, hỗ trợ doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân và doanh nhân tham gia các hoạt động bình chọn, khen thưởng, thúc đẩy hình thành môi trường xã hội tôn vinh tinh thần yêu lao động, tính sáng tạo, tôn trọng doanh nhân, doanh nghiệp. Xác định rõ việc thúc đẩy kinh tế tư nhân phát triển bền vững, lành mạnh và chất lượng cao là chủ trương nhất quán, lâu dài; đồng thời, doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân và doanh nhân có trách nhiệm tích cực tham gia xây dựng đất nước Việt Nam giàu mạnh, phồn vinh, hạnh phúc, hiện đại, tuân thủ pháp luật, giữ gìn đạo đức xã hội và đạo đức kinh doanh, thực hiện trách nhiệm xã hội và chịu sự giám sát của Nhà nước và xã hội. Dứt khoát xóa bỏ tâm lý phân biệt đối xử của một bộ phận cán bộ, công chức, người dân đối với khu vực kinh tế tư nhân.

Thứ hai, bảo đảm không gian tự do phát triển thuận lợi nhất để mọi người dân và doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân giải phóng mọi tiềm năng, sức sản

xuất, sức sáng tạo, bảo đảm sự bình đẳng trong đối xử trước pháp luật và bình đẳng trong bảo hộ.

Thực hiện đầy đủ các chỉ đạo của Lãnh đạo Đảng và Nhà nước trong thiết kế quy định pháp luật đó là dứt khoát từ bỏ tư duy “không quản được thì cấm”⁵, “không biết mà vẫn quản”, quán triệt tư duy “ai quản lý tốt nhất thì giao”, “người dân và doanh nghiệp được làm những gì luật không cấm”, “cái gì cấm thì đưa vào luật, cái gì không cấm thì tạo không gian cho sáng tạo”, “cái gì doanh nghiệp và người dân làm được, làm tốt hơn thì Nhà nước dứt khoát không làm”⁶. Bảo đảm đối xử và bảo hộ bình đẳng đối với doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân và doanh nghiệp thuộc các khu vực kinh tế khác, kiên trì bảo đảm mọi tổ chức kinh tế đều được hưởng địa vị pháp lý, cơ hội thị trường và quyền phát triển ngang nhau. Bảo đảm doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân được tham gia cạnh tranh công bằng trên thị trường. Quy định rõ ngành nghề, lĩnh vực thuộc danh mục cấm tiếp cận thị trường, ngành, nghề, lĩnh vực thuộc danh mục tiếp cận thị trường với điều kiện và thủ tục nhất định. Ngoài danh mục cấm tiếp cận thị trường, mọi tổ chức kinh tế,

5. Thông báo số 108-TB/VPTW.

6. Chỉ đạo của Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính tại Phiên họp thứ tư của Ban Chỉ đạo rà soát và tổ chức thực hiện việc xử lý vướng mắc trong hệ thống pháp luật ngày 29/12/2024, <https://baochinhphu.vn/thu-tuong-dut-khoat-bo-tu-duy-khong-biet-ma-van-quan-khong-quan-duoc-thi-cam-102241229193414474.htm>, truy cập ngày 15/01/2025.

gồm cả doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân, đều có thể tham gia thị trường một cách bình đẳng theo pháp luật. Quy định cơ chế đánh giá tác động đối với cạnh tranh công bằng trong quá trình xây dựng chính sách, pháp luật, dứt khoát loại bỏ các rào cản tiếp cận thị trường, cấm hạn chế hoặc loại trừ doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân trong đấu thầu và mua sắm của chính quyền các cấp. Không ngừng tối ưu hóa môi trường phát triển kinh tế tư nhân theo hướng bảo đảm tính ổn định, sự công bằng, tính minh bạch và có thể dự đoán.

Thứ ba, khuyến khích, hỗ trợ, hướng dẫn để doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân hoạt động đúng pháp luật, tích cực tham gia thực hiện các chiến lược, quy hoạch, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội của quốc gia và ở mỗi địa phương. Khuyến khích mạnh mẽ tinh thần doanh nhân và tinh thần đổi mới sáng tạo trong khu vực kinh tế tư nhân. Thực hiện đầy đủ trách nhiệm xã hội đối với mọi doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân cũng như doanh nghiệp thuộc các khu vực kinh tế khác. Thúc đẩy sự trưởng thành lành mạnh của đội ngũ doanh nhân. Hoạt động sản xuất, kinh doanh của doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân phải tuân thủ pháp luật, không được xâm phạm trật tự quản lý kinh tế, không được thu lợi bằng các hình thức hối lộ, gian lận, làm giả sổ sách, không phá hoại môi trường sinh thái, xâm phạm

quyền lợi hợp pháp của người lao động và lợi ích công cộng. Xây dựng văn hóa liêm chính trong giao tiếp, ứng xử giữa doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân với cán bộ, công chức và chính quyền các cấp. Thúc đẩy doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân hoàn thiện cấu trúc quản trị và chế độ quản lý, quy phạm hóa hành vi của người quản lý.

Thứ tư, hỗ trợ ứng dụng tri thức khoa học tiên tiến, đổi mới và nâng cấp công nghệ: khuyến khích các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân phát huy vai trò tích cực trong phát triển các lực lượng sản xuất mới, thúc đẩy đổi mới sáng tạo, tiếp cận và ứng dụng những thành tựu khoa học, công nghệ mới nhất, đẩy nhanh tốc độ nâng cấp công nghệ để tạo ra các ngành công nghiệp mới, mô hình kinh doanh mới, động lực mới và nâng cao sức cạnh tranh. Hỗ trợ doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân tham gia các dự án nghiên cứu khoa học và công nghệ cấp quốc gia và đối với doanh nghiệp có đủ năng lực được khuyến khích chủ trì các nhiệm vụ nghiên cứu, phát triển công nghệ quan trọng. Mở cửa các cơ sở nghiên cứu khoa học lớn của quốc gia cho doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân tiếp cận, sử dụng, khai thác. Khuyến khích các nền tảng công nghệ công cung cấp dịch vụ bình đẳng cho các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân trong việc đổi mới công nghệ. Thúc đẩy sự kết hợp sâu sắc giữa sản xuất, giáo

dục, đào tạo và nghiên cứu. Hỗ trợ doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân khai thác và sử dụng hợp pháp các cơ sở dữ liệu công khai của Nhà nước. Tăng cường bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ cho doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân và doanh nhân. Cụ thể:

- Nhà nước khuyến khích và hỗ trợ các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân phát huy vai trò tích cực trong việc phát triển các lực lượng sản xuất mới, nhất là phát triển lực lượng sản xuất mới liên quan tới việc ứng dụng công nghệ của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, trí tuệ nhân tạo, chuyển đổi số, chuyển đổi xanh, net zero, khởi nghiệp sáng tạo, khai thác nguồn lực dữ liệu... Hướng dẫn các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân đáp ứng nhu cầu phát triển mang tính chiến lược của quốc gia, xu hướng phát triển ngành, nghề và trình độ khoa học và công nghệ tiên tiến trên thế giới, tăng cường nghiên cứu cơ bản và nghiên cứu công nghệ tiên tiến, phát triển các công nghệ cốt lõi quan trọng, công nghệ cơ bản phổ biến và công nghệ giao thoa tiên tiến. Khuyến khích đổi mới khoa học và công nghệ để thúc đẩy các ngành công nghiệp mới, mô hình mới và động lực mới. Hướng dẫn các quỹ phi lợi nhuận hỗ trợ các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân tiến hành nghiên cứu cơ bản, nghiên cứu công nghệ tiên tiến và nghiên cứu công nghệ vì lợi ích công theo quy định của pháp luật.

- Hỗ trợ các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân tham gia nghiên cứu và phát triển các công nghệ số phổ biến và xây dựng thị trường dữ liệu. Hỗ trợ việc sử dụng dữ liệu một cách hợp pháp và hợp lý, khai thác và sử dụng các nguồn dữ liệu công mở theo quy định của pháp luật, tăng cường khả năng chia sẻ và phổ cập yếu tố dữ liệu, phát huy tối đa vai trò của dữ liệu trong việc thúc đẩy phát triển.

- Hỗ trợ các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân có năng lực chủ trì thực hiện nhiệm vụ nghiên cứu công nghệ quan trọng. Khuyến khích các doanh nghiệp, trường đại học, viện nghiên cứu và trường nghề hợp tác đổi mới sáng tạo với doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân, đẩy mạnh trao đổi công nghệ và chuyển giao kết quả nghiên cứu, thúc đẩy sự gắn kết chặt chẽ giữa sản xuất, học tập và nghiên cứu.

- Nhà nước có cơ chế bảo đảm doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân được tham gia xây dựng các tiêu chuẩn, quy chuẩn theo quy định của pháp luật, tăng cường công khai thông tin và giám sát xã hội trong quá trình xây dựng tiêu chuẩn, quy chuẩn. Nhà nước tăng cường cung cấp cho các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân các dịch vụ và thuận lợi liên quan đến cơ sở hạ tầng, kiểm định công nghệ, quy chuẩn, tiêu chuẩn, chứng nhận chất lượng, giám định hàng hóa, sở hữu trí tuệ và ứng dụng mô hình thí điểm.

- Nhà nước tăng cường hỗ trợ các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân tăng cường ứng dụng công nghệ mới, tiến hành thử nghiệm ứng dụng công nghệ mới, sản phẩm mới, dịch vụ mới và mô hình mới. Phát huy vai trò của thị trường công nghệ và các tổ chức dịch vụ trung gian, thúc đẩy việc ứng dụng, phổ biến kết quả khoa học, công nghệ thông qua hình thức thế chấp bằng quyền sở hữu trí tuệ, đầu tư khởi nghiệp và các phương thức khác. Khuyến khích các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân tự nguyện hợp tác phát triển công nghệ trong quá trình đầu tư trên cơ sở thỏa thuận công bằng.

- Khuyến khích các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân tích cực đào tạo và sử dụng nhân tài có kỹ năng đổi mới sáng tạo. Đào tạo và sử dụng nhân tài có kỹ năng cao ở các vị trí và công đoạn quan trọng, thúc đẩy xây dựng đội ngũ công nhân kỹ thuật lành nghề trong các ngành công nghiệp.

- Nhà nước tăng cường bảo vệ đổi mới mang tính công nghệ nguồn của các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân; tiếp tục hoàn thiện thể chế, cơ chế bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ đối với kết quả đổi mới sáng tạo của các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân, tăng cường xử lý nghiêm minh và kịp thời các hành vi vi phạm quyền sở hữu nhãn hiệu, quyền sáng chế, quyền tác giả, xâm phạm bí mật kinh doanh, giả mạo và gây nhầm lẫn. Tăng

cường phối hợp giữa các bộ, ngành trong việc bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ, cung cấp cho các doanh nghiệp dịch vụ giải quyết tranh chấp quyền sở hữu trí tuệ đa dạng, thuận tiện với chi phí giải quyết thấp, hỗ trợ bảo vệ quyền lợi, hướng dẫn việc ứng phó với tranh chấp quyền sở hữu trí tuệ ở nước ngoài và cảnh báo rủi ro.

Thứ năm, thúc đẩy sự tham gia của doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân đối với quá trình hoạch định chính sách, xây dựng pháp luật của chính quyền các cấp: xây dựng cơ chế giao tiếp thông suốt và hiệu quả giữa chính quyền và doanh nghiệp. Khi xây dựng các văn bản pháp luật và chính sách liên quan mật thiết đến hoạt động sản xuất, kinh doanh, phải tiến hành lấy ý kiến góp ý một cách thực chất từ doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân. Bảo đảm các thủ tục hành chính liên quan đến doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân được thực hiện một cách thuận lợi và hiệu quả. Tăng cường giám sát việc thực thi pháp luật hành chính, thực thi công vụ liên quan tới doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân. Dứt khoát xóa bỏ tình trạng chông chéo trong quy định pháp luật và trong thực thi pháp luật.

Thứ sáu, tăng cường bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân và doanh nhân: tiếp tục rà soát để quy định chặt chẽ, công bằng, tương xứng việc áp dụng các biện pháp cưỡng chế liên quan đến hạn chế tự

do thân thể, niềm phong, tịch thu và phong tỏa tài sản, yêu cầu thực hiện theo thẩm quyền, điều kiện và trình tự luật định. Dứt khoát xóa bỏ việc sử dụng biện pháp hành chính và hình sự để can thiệp trái pháp luật vào các tranh chấp kinh doanh, thương mại. Tăng cường bảo đảm thanh toán công nợ của cơ quan nhà nước với doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân đúng quy định và thỏa thuận; tăng cường quản lý ngân sách, quy định chi tiết về việc thanh toán công nợ và quy trình hòa giải, thương lượng trong trường hợp nợ quá hạn. Khắc phục tình trạng bất cân xứng về vị thế trong quan hệ giữa doanh nghiệp lớn với các doanh nghiệp vừa và nhỏ trong các quan hệ hợp tác; ngăn ngừa khả năng các doanh nghiệp lớn chèn ép các doanh nghiệp vừa và nhỏ, khi mua hàng hóa, công trình, dịch vụ từ các doanh nghiệp vừa và nhỏ lấy lý do chờ nhận được khoản thanh toán từ bên thứ ba làm điều kiện thanh toán cho doanh nghiệp vừa và nhỏ.

Kết luận

Đề đất nước vươn mình phát triển bứt phá trong kỷ nguyên mới theo định hướng của Đảng và Nhà nước, đáp ứng khát vọng phát triển của Nhân dân, việc giải phóng mọi tiềm năng, tận dụng mọi cơ hội phát triển, trong đó có việc tạo môi trường thuận lợi nhất cho khu vực kinh tế tư nhân phát triển là giải pháp mang tính chiến lược và cấp thiết.

Kinh tế tư nhân không chỉ là một động

lực quan trọng mà còn là một trong những nền tảng quan trọng nhất cho sự phát triển kinh tế - xã hội của Việt Nam trong kỷ nguyên mới. Để phát huy vai trò này, việc đổi mới tư duy xây dựng pháp luật để thiết kế hệ thống thể chế, pháp luật điều chỉnh các hoạt động đầu tư, kinh doanh, tiếp cận nguồn lực của doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân hiện nay là yêu cầu cấp thiết. Một môi trường pháp lý minh bạch, bình đẳng và khuyến khích đổi mới sáng tạo sẽ giúp doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân giải phóng toàn bộ tiềm năng, sức sáng tạo, tính năng động, độ dẻo dai và khả năng chống chịu, từ đó, đóng góp xứng tầm vào sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa, đưa Việt Nam vững bước tiến vào kỷ nguyên phát triển mới - kỷ nguyên phát triển bứt phá, phồn vinh, giàu mạnh, thịnh vượng và hạnh phúc □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. PGS.TS. Nguyễn Văn Thành & PGS. TS. Trần Kim Chung, “*Một số vấn đề lý luận - Thực tiễn về phát triển kinh tế tư nhân ở Việt Nam*”, Tạp chí Cộng sản điện tử, ngày 18/4/2023.

2. Lê Thị Thu Hương & PGS.TS. Phạm Thị Thanh Bình, “*Kinh tế tư nhân: Động lực phát triển của ASEAN và bài học đối với Việt Nam*”, Tạp chí Ngân hàng online ngày 15/11/2024.

3. Bài viết của Tổng Bí thư Tô Lâm về “*Phát triển kinh tế tư nhân - Đòn bẩy cho một Việt Nam thịnh vượng*”.